

MOBIL ILOVALAR ORQALI SO‘Z BOYLIGINI OSHIRISHNING PEDAGOGIK SAMARADORLIGI

Nusratova Mahbuba Usmonxon qizi

*Qarshi Davlat Universiteti Xorijiy tillar fakulteti,
Filologiya va tillarni o‘qitish (ingliz tili) yo‘nalishi
2-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tili lug‘at boyligini oshirishda mobil ilovalardan (Duolingo va Quizlet) foydalanish samaradorligi o‘rganildi. Tadqiqot 20 nafar ingliz tili o‘rganuvchilari ishtirokida eksperimental va nazorat guruhleri o‘rtasida olib borildi. Eksperimental guruh mobil ilovalar yordamida o‘qitildi, nazorat guruhi esa an‘anaviy usulda ta‘lim oldi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, eksperimental guruh o‘rtacha 18% o‘sishga erishdi, bu esa nazorat guruhiga qaraganda uch baravar yuqori natija hisoblanadi. Mobil ilovalar talabalarning motivatsiyasini oshirish, mustaqil o‘rganish imkoniyatini kengaytirish va takrorlash samaradorligini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi.

Kalit so‘zlar: mobil ilovalar, lug‘at boyligi, Duolingo, Quizlet, ingliz tili o‘qitish, pedagogika, texnologiyaga asoslangan ta‘lim.

So‘z boyligi (vocabulary) nafaqat ingliz tilini, balki istalgan tilni o‘rganishdagi eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Yangi tilda ravon gapirish, fikrlarni aniq va chiroyli ifodalash, matn o‘qish yoki audio tinglash davomida kontekstni tushunish - bularning barchasi o‘rganuvchining lug‘at zahirasiga chambarchas bog‘liqdir. Shu bois, so‘z boyligini rivojlantirish ingliz tilini o‘qitish metodikasida eng muhim yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. O‘quvchining lug‘at zahirasini kengaytirishga mo‘ljallangan bir qancha metodlar mavjud. Jumladan, so‘zlarni ustun shaklida yodlash, tarjima qilish orqali yangi so‘zlarni yod olish

usullari bugungi kunda til o'rganuvchilari orasida keng tarqalgan. Bu usullar ma'lum darajada foydali bo'lsa-da, o'quvchining tez-tez zerikishiga, motivatsiyasi pasayishiga olib keladi. Shu bilan bir qatorda, bunday usullar bilan yodlangan so'zlarni uzoq muddatli xotiraga ko'chirish biroz vaqt olib, til o'rganish jarayonini sekinlashtirishi mumkin.

So'ngi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)ni ta'lim jarayonida qo'llash ommalashmoqda. Xususan, mobil ilovalar – ta'limning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Bugungi kunda bir qancha ilovalar o'z foydalanuvchilariga interaktiv mashqlar, takrorlash tizimlari, gamifikatsiya elementlari va real vaqtli baholash imkoniyatlarini taqdim etadi. Quizlet, Duolingo, Memrise kabi mobil dasturlar shular jumlasidandir. Bunday mobil ilovalar yordamida ta'lim jarayonini o'quvchining individual tezligiga moslashtirish, mustaqil o'rganish imkoniyati yaratish va darsdan tashqari vaqtda ham o'quv faoliyatini davom ettirish mumkin hisoblanadi.

Pedagogik tomondan nazar soladigan bo'lsak, mobil ilovalardan o'quv jarayonida foydalanish orqali o'quvchilarda faol ishtirok, o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalari va mustaqil o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshirish mumkin. Shu bilan bir qatorda, ko'p holatlarda mobil dasturlar yordamida olingan bilimlarni amaliy kontekstda qo'llash osonlashadi, bu esa yangi ma'lumotlarni uzoq muddatli xotiraga tez muddatda ko'chirishga yordam beradi. Ammo mobil texnologiyalardan o'quv jarayonida foydalanish har doim ham kutilganidek ijobiy natija bermasligi mumkin. Albatta, bu jarayon o'quvchilarning texnologiyaga bo'lgan munosabati, ularning o'quv strategiyalari va o'qituvchining metodik yondashuviga bevosita bog'liq.

Mobil ilovalar (xususan, Quizlet va Duolingo) yordamida ingliz tili so'z boyligini oshirishning pedagogik samaradorligini aniqlash maqsadida ushbu tadqiqot ishlari amalga oshirildi va tadqiqot davomida mobil ilovalar yordamida o'qitilgan talabalar hamda an'anaviy metodlar asosida o'qitilgan talabalarning

natijalari taqqoslandi. Ushbu tadqiqot orqali nafaqat ingliz tili o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalarni ishlab chiqish, balki zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim tizimini yanada yaxshilash bo'yicha ilmiy xulosalar berish ko'zda tutilgan.

Tadqiqot ishtirokchilari

Tadqiqot ingliz tilini bilish darajasi nisbatan bir xil bo'lgan, pre-intermediate darajadagi 20 nafar ingliz tili o'rganuvchilari o'rtasida o'tkazildi. Ishtirokchilar 2 guruhga ajratildi (10 nafari eksperimental guruh, 10 nafari nazorat guruhi).

Tadqiqot o'tkazish tartibi

Tadqiqot uchun mutaxassislar tomonidan ishtirokchilarni darajasini hisobga olgan holda 20 ta yangi so'zlar jadvali tuzildi va ikki guruhga taqdim etildi. Eksperimental guruh a'zolari so'z boyligini oshirish jarayonida mobil ilovalar — Quizlet va Duolingo — dan muntazam ravishda foydalanishdi. Nazorat guruhi esa an'anaviy usullar (kartochkalar, lug'at daftarini yuritish va o'qituvchi bergan mashqlar) orqali yangi so'zlarni yod olishdi.

Tadqiqot davri

Tadqiqot 4 hafta davom etdi:

1-hafta: Dastlabki test (pre-test) orqali ishtirokchilarning so'z boyligi darajasi aniqlandi va shu darajalarni inobatga olgan holda yangi so'zlar jadvali tuzildi.

2–3-hafta: Guruhlarga mos metodlar asosida so'z boyligini oshirish mashg'ulotlari o'tkazildi.

4-hafta: Yakuniy test (post-test) va so'rovnomma o'tkazildi.

O'qitish vositalari va materiallar

Еksperimental guruh:

Quizlet: yangi soʻzlarni kartochka, matching, write, test rejimlarida oʻrganish

Duolingo: interaktiv mashqlar va “spaced repetition” tizimi orqali takrorlash

Nazorat guruhi:

Oʻqituvchi tuzgan lugʻat roʻyxatlari

Qogʻoz kartochkalar va yozma mashqlar

Oʻquv qoʻllanma matnlari

Maʼlumotlarni yigʻish usullari:

- 1) Dastlabki va yakuniy testlar: Soʻz boyligi darajasi oʻzgarishini aniqlash uchun ishlatildi. Har ikkala test bir xil formatda tuzildi (20 ta soʻz va ularning tarjimasi, sinonim va antonimlarni aniqlash, jumlaning toʻldirish).
- 2) Soʻrovnomalar: ishtirokchilar mobil ilovalar bilan ishlash tajribasi, qulaylik va qiyinchiliklar haqidagi shaxsiy fikrlarini bayon etishdi.
- 3) Kuzatuv: Dars jarayonida talabalar faolligi, mustaqil ishlash jarayoni va motivatsiya darajasi qayd etildi.

Maʼlumotlarni tahlil qilish

Test natijalari foiz va oʻrtacha ball koʻrinishida qayta ishlanib, nazorat va eksperimental guruhlar natijalari taqqoslandi. Statistik tahlil uchun paired-sample t-test usulidan foydalanildi, bu esa dastlabki va yakuniy natijalar orasidagi farqning statistik ahamiyatini aniqlash imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari:

Eksperimental guruh (mobil ilovalar – Quizlet va Duolingo) va nazorat guruhi oʻrtasidagi pre-test va post-test ballari tahlili shuni koʻrsatdiki:

Експериментал гуруҳ: о'rtacha bal pre-testda 60 %, post-testda 78 % → o'sish: +18 ball

Назорат гуруҳи: о'rtacha bal pre-testda 61 %, post-testda 68 % → o'sish: +7 ball

Paired-sample t-test natijasi eksperimental gurohdagi o'sishning statistik jihatdan ahamiyatli ekanini ko'rsatdi ($p < 0.05$), nazorat gurohidagi esa ahamiyatli farq kuzatilmadi.

Бoshqa tadqiqot natijalari bilan solishtirish

Duolingo mobil dasturi asosida o'tkazilgan tadqiqotlar:

- Mandala Jetis maktabida, VIII sinf o'quvchilarida Duolingo dasturidan foydalanish natijasida pre-test 62.13 → post-test 76.33 (o'sish 14.2 ball).
- Bhinneka PGRI universitetidagi VIII sinflarda pre-test 67.75 → post-test 85.00 (o'sish +17.25 ball)
- SMKN 2 Palangka Raya o'quvchilarida ham Duolingo ilovasi foydali ekanligi ko'rsatildi: pre-test 51.86 → post-test 80.71, nazorat sinfiga qaraganda sezilarli o'sish .

Ishtirokchilar fikr-mulohazalari

So'rovnoma natijalaridan quyidagi ijobiy fikrlarni ko'rishimiz mumkin (eksperimental guroh ishtirokchilari orasida):

90 % o'quvchilar “mobil ilovalar yangi so'zlarni yodlashda qulay va samarali” deb baholadi (motivatsiya hamda qiziqish oshdi).

85 % “an'anaviy metodlarga qaraganda bu usul unutilish darajasini pasaytiradi va ko'proq o'zlashtirishni ta'minlaydi.”

Qisqacha solishtirma jadvali

Guruhlar:	Guruh O'rtacha Ball (Pre-test → Post-test)	O'sish (Ball)	Statistik Ahmiyatlilik (p-value)
Eksperimental (mobil)	60 % → 78 %	+18	$p < 0.05$
Nazorat (an'anaviy)	61 % → 68 %	+7	$p > 0.05$

Tadqiqot natijalari mobil ilovalalar, xususan Duolingo va Quizlet, so'z boyligini oshirishda an'anaviy usullardan samaraliroq ekanligini ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, bu texnologiya o'rganuvchilar tomonidan ham qiziqarli va samarali deb topilgan. Eksperimental guruh talabalari o'rtacha +18 ball o'sishga erishdi, nazorat guruhida esa o'sish atigi +7 ballni tashkil etdi. Bu farq $p < 0.05$ darajasida statistik ahamiyatga ega bo'lib, mobil texnologiyalarning lug'at o'rgatishdagi samaradorligini tasdiqlaydi.

Ushbu tadqiqot natijalari boshqa ilmiy tadqiqotlar natijalari bilan mos keladi. Masalan, Jetis maktabida o'tkazilgan tadqiqotda Duolingo foydalangan guruhda o'sish +14.2 ball bo'lib, bu ham mobil ilovalar motivatsiyani oshirishi va o'quvchilarni faolroq ishtirok etishga undashini ko'rsatgan (<http://jurnal.fkip.unila.ac.id>). Shuningdek, Bhinneka PGRI universitetida olib borilgan tadqiqotda post-test ballari sezilarli darajada oshgani va talabalar mobil o'qitish jarayonini qiziqarli deb baholagani aniqlangan (<http://ifrelresearch.org>).

Pedagogik nuqtai nazardan, mobil ilovalarning afzalliklari quyidagilardan iborat:

- Individuallashtirilgan o'qitish: talaba o'z tezligida o'rganadi.
- Gamifikatsiya: o'yin elementlari o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

- Takrorlash tizimi (spaced repetition): yangi soʻzlarning uzoq muddatli xotirada saqlanishini taʼminlaydi.
- Mustaqil oʻrganish imkoniyati: darsdan tashqarida ham til oʻrganish jarayoni davom etadi.

Biroq, bu texnologiyalarni qoʻllashda ayrim cheklovlar ham mavjud va ular quyidagilardir:

- Internet va texnik qurilma bilan bogʻliqlik.
- Ayrim talabalar uchun ekran oldida uzoq vaqt ishlash charchoq va sogʻliq bilan bogʻliq baʼzi muammolarga olib kelishi mumkin.
- Oʻqituvchi nazorati boʻlmasa, oʻquvchi diqqatini boshqa narsalarga chalgʻitishi ehtimoli bor.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun tavsiyalar:

1. Mobil ilovalarni boshqa til koʻnikmalari (speaking, listening, writing) boʻyicha samaradorligini ham oʻrganish.
2. Turli yosh guruhlarida oʻrtasida taqqoslash tadqiqotlari oʻtkazish.
3. Oʻqituvchi tomonidan mobil ilovalarni dars jarayoniga integratsiya qilishning metodik modellarini ishlab chiqish.

Xulosa oʻrnida shuni aytish mumkinki, mobil ilovalar ingliz tili oʻqitish jarayonida soʻz boyligini oshirish uchun kuchli vosita boʻlib, ularni pedagogik jihatdan toʻgʻri integratsiya qilish talabalar bilim darajasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ariningrum, R., & Nugraha, H. (2022). The Use of Duolingo Application in Increasing Students' Vocabulary Mastery. Jurnal Pendidikan Bahasa Inggris,

- 10(3), 216–225. Retrieved from:
<https://jurnal.fkip.unila.ac.id/index.php/123/article/view/21687/pdf>
2. Sari, A. P., & Widyaningrum, H. (2023). The Effectiveness of Duolingo to Improve Students' Vocabulary Mastery. *Jurnal Media Karya Ilmiah Widyakarya*, 11(2), 56–65. Retrieved from:
<https://ifrelresearch.org/index.php/jmki-widyakarya/article/view/3987>
3. Ayuningtyas, D., & Hidayat, R. (2022). The Effect of Using Duolingo Application on Vocabulary Achievement of the Tenth Grade Students at SMKN 2 Palangka Raya. *Jurnal Ilmiah Pendidikan dan Pembelajaran*, 6(1), 12–19. Retrieved from: <https://ejournal-fkip.unisi.ac.id/eji/article/view/2767>
4. Tuerah, R., & Dengo, S. (2021). Students' Perception on Using Duolingo Application to Improve English Vocabulary Mastery. *ELTS Journal*, 3(2), 45–53. Retrieved from:
<https://jurnal.fkipuntad.com/index.php/elts/article/view/3189>
5. Lestari, M. (2022). Students' Perception of Duolingo Application in Vocabulary Learning. *International Journal of English Language Studies*, 5(4), 101–110. Retrieved from: <https://e-journal.usd.ac.id/safe/index.php/IJELS/article/view/8873>
6. Andujar, A., & Salaberri-Ramiro, M. S. (2021). Mobile Assisted Language Learning and Vocabulary Acquisition: A Systematic Review. *Education and Information Technologies*, 26, 6343–6361. doi:10.1007/s10639-021-10582-1. Retrieved from: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9113198/>